

۲۲۸۰۳۰۳

بسم الله الرحمن الرحيم

قراردادی شدن عدالت کیفری ایران
در قلمروی پاسخ به جرم

مؤلف:

نفیسه جلالی

سرشناسه : جلالی، نفیسه، ۱۳۴۴-
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
 etc ,Laws ,Iran
 عنوان و نام پدیدآور : قراردادی شدن عدالت کیفری ایران در قلمروی پاسخ به جرم/ مولف نفیسه جلالی.
 مشخصات نشر : تهران: سنجش و دانش، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری : ر، ۲۷۰ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۰۵-۲۸۹۶-۸ ریل ۲۵۰۰۰۰ :
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۲۵۴ - ۲۷۰.
 موضوع : اجرای عدالت کیفری -- ایران
 Iran -- of Administration ,justice Criminal
 عدالت ترمیمی -- ایران
 Iran -- justice Restorative
 ایین دادرسی جزایی -- ایران
 Iran -- procedure Criminal
 مجازات -- ایران
 Iran -- Punishment
 رده بندی کنگره : ۱۵۷۲KMH :
 رده بندی دیویی : ۵۵/۳۴۷ :
 شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۶۵۴۷۷ :
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

عنوان : قراردادی شدن عدالت کیفری ایران در قلمروی پاسخ به جرم	 www.sanjesh.ir sanjeshodanesh@iran.ir
مؤلف : نفیسه جلالی	
ناشر : سنجش و دانش	
نوبت چاپ : چاپ اول - ۱۴۰۰	
تیراژ : ۳۰ نسخه	
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۰۵-۲۸۹۶-۸	قیمت : ۲۵۰۰۰۰ ریل
نشانی : میدان انقلاب . خیابان انقلاب . خیابان دانشگاه . پلاک ۱۲۶ . تلفن : ۰۲۱۶۱۲۶	
«کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد»»	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۲	کلیات
۳	مقدمه
۴	بیان موضوع
۶	پیشینه
۱۱	جنبه نوآوری و جدید بودن موضوع
۱۱	ضرورت پرداختن به موضوع
۱۲	فصل اول: ادبیات
۱۲	مفاهیم و مبانی نظری
۱۳	مبحث اول: چستی پاسخ شناسی به جرم
۱۵	گفتار اول: چستی جرم
۱۵	گفتار دوم: پاسخ شناسی به جرم
۱۶	مبحث دوم: چستی قراردادی شدن عدالت کیفری
۱۶	گفتار اول: چستی قراردادی شدن
۱۹	مبحث سوم: پیشینه و مبانی عدالت کیفری در قلمرو پاسخ دهی به جرم
۱۹	گفتار اول: اصول گرایی حقوقی، مبنایی برای تولد عدالت کیفری
۲۰	بند اول: تحقق عدالت
۲۱	بند دوم: رعایت حقوق و آزادی های فردی
۲۱	بند سوم: ایجاد نظم و امنیت در جامعه
۲۲	گفتار دوم: تعدیل اصول گرایی کیفری کلاسیک
۲۲	بند اول: ورود مفهوم دفاع اجتماعی به حقوق کیفری
۲۳	بند دوم: عدم حق مجازات برای حکومت ها
۲۳	گفتار سوم: شاخص های اصول گرایی کیفری تعدیل شده نویدی برای قراردادی شدن عدالت کیفری
۲۴	بند اول: توجه به پرونده شخصیت
۲۵	بند دوم: بازسازی اجتماعی بزهکار بر مبنای شخصی کردن کیفر
۲۶	بند سوم: تقطیع دادرسی کیفری
۲۶	بند چهارم: توسعه اختیار قاضی
۲۸	بند پنجم: توسعه طیف اقدامات کیفری جایگزین مجازات
۲۸	مبحث چهارم: پیشینه و مبانی عدالت قراردادی

۲۸	گفتار اول: پیشینه عدالت قراردادی
۳۰	گفتار دوم: مک دونالدی بودن عدالت کیفری مبنای عدالت کیفری قراردادی
۳۳	گفتار سوم: مبانی زیر ساختی عدالت قراردادی
۳۳	بند اول: مبنای قرارداد در اسلام
۳۵	بند دوم: مبنای عدالت قراردادی در حقوق موضوعه
۳۶	بند سوم: مبانی عدالت قراردادی در سیاست جنایی
۳۷	بند چهارم: مبانی عدالت قراردادی در سیاست جنایی اسلامی
۳۷	بند پنجم: مبانی عدالت قراردادی در سیاست جنایی دفاع اجتماعی
۳۹	گفتار چهارم: اهداف، ویژگی ها، آثار عدالت قراردادی
۳۹	بند اول: اهداف عدالت قراردادی
۴۰	بند دوم: ویژگی های عدالت قراردادی
۴۲	بند سوم: آثار عدالت قراردادی
۴۲	الف) تأثیر قراردادی شدن عدالت کیفری در بزهکار
۴۴	ب) تأثیر قراردادی شدن در رسیدگی های کیفری
۴۶	مبحث پنجم: چگونگی گسست امری بودن حقوق کیفری در پرتو قراردادی شدن عدالت کیفری
۴۹	گفتار اول: اهداف پاسخ های کلاسیک حقوق کیفری
۵۱	بند اول: سزادهی
۵۲	الف) پاسخ های سستی
۵۶	ب) پاسخ های نوین
۶۰	گفتار دوم: سودانگاری حقوق کیفری زمینه ای برای روی آوری به قراردادی شدن
۶۰	بند اول: هزینه های جرم
۶۶	فصل دوم:
۶۶	سازوکارهای فردی سازی پاسخ به جرم در سیستم عدالت کیفری ناظر به قراردادی شدن
۶۷	مبحث اول: قلمرو تناسب جرم و مجازات در حقوق کیفری
۶۷	گفتار اول: انسانی بودن مجازات
۶۸	بند اول: ابعاد انسانی بودن مجازات
۶۸	الف) لزوم وجود تقصیر در اعمال مجازات
۷۶	ب) لزوم رعایت برابری در مجازات (منع تبعیض)
۸۶	ج) لزوم رعایت حرمت انسانی (منع تحقیر)
۸۹	گفتار دوم: جایگاه عصر انسانی بودن در حقوق کیفری ایران
۸۹	بند اول: در مجازات های معین
۹۲	بند دوم: در مجازات های نامعین

۹۴	گفتار سوم: مجازات متناسب با جرم.....
۱۰۱	بند اول: اجزای تناسب جرم و مجازات.....
۱۰۳	گفتار چهارم: جایگاه تناسب جرم و مجازات در حقوق کیفری ایران.....
۱۰۴	بند اول: تناسب جرم و مجازات در مجازات های معین (حدود و قصاص).....
۱۰۷	بند دوم: تناسب جرم و مجازات در مجازات های نامعین (تعزیرات).....
۱۰۸	الف) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) در نگاه اولیه.....
۱۱۰	ب) مصداق هایی از بی تناسبی در قانون تعزیرات.....
۱۱۲	مبحث دوم: تناسب مجازات با مجرم (تفرید مجازات).....
۱۱۹	گفتار اول: فردی سازی حین قضاوت.....
۱۱۹	بند اول: اختیارات قاضی در تعیین مجازات.....
۱۲۰	بند دوم: رسیدگی به جرم در دادگاه اختصاصی.....
۱۲۱	گفتار دوم: فردی سازی پس از مرحله قضاوت.....
۱۲۲	فصل سوم:.....
۱۲۲	جلوه های قراردادی شدن عدالت کیفری ایران در قانون آیین دادرسی کیفری.....
۱۲۳	مبحث اول: بستر و فرآیند پیاده سازی راهبرد قراردادی شدن در آیین دادرسی کیفری.....
۱۲۴	گفتار اول: بستر سازی راهبرد قراردادی در آیین دادرسی کیفری.....
۱۲۴	بند اول: توجه به پرونده شخصیت در فرآیند دادرسی کیفری.....
۱۲۵	بند دوم: بازسازی اجتماعی بزهکار بر مبنای شخصی کردن کیفر.....
۱۲۶	بند سوم: تقطیع دادرسی کیفری.....
۱۲۷	بند چهارم: توسعه اختیار قاضی.....
۱۲۸	بند پنجم: توسعه طیف اقدامات کیفری جایگزین مجازات.....
۱۲۹	گفتار دوم: فرآیند پیاده سازی عدالت قراردادی در دادرسی های کیفری.....
۱۳۰	بند اول: مقدمات فرآیند تا حصول قراردادی.....
۱۳۰	الف) زمان بندی حصول قرارداد.....
۱۳۴	ب) طرفین قرارداد.....
۱۳۶	ج) نوع و گونه قرارداد.....
۱۳۹	د) موضوع قرارداد.....
۱۴۲	ه) طیف پاسخ ها قرارداد در قراردادی شدن عدالت کیفری.....
۱۴۷	بند دوم: استثنائات اجرای نظریه.....
۱۴۸	الف) استثنائات ناظر بر بزه.....
۱۴۸	ب) استثنائات ناظر بر بزهکار.....
۱۴۸	ج) استثنائات ناظر بر پاسخ قراردادی.....

۱۴۹	بند سوم: فرآیند پس از حصول قرارداد.....
۱۴۹	الف) طریقه صدور رأی.....
۱۵۰	ب) قابلیت تجدیدنظرخواهی از رأی.....
۱۵۰	ج) وظایف طرفین.....
۱۵۱	د) ضمانت اجرای نقض قرارداد.....
۱۵۲	مبحث دوم: پاسخ های اداری - قضای قراردادى شدن در آیین دادرسی کیفری.....
۱۵۲	گفتار اول: قرار بایگانی کردن پرونده های قضایی.....
۱۵۲	بند اول: رویکرد نظام کیفری ایران به قرار بایگانی کردن.....
۱۵۳	بند دوم: شرایط های استفاده از بایگانی کردن پرونده ی کیفری.....
۱۵۳	الف) شرط های ناظر به کنشگران دعوای کیفری.....
۱۵۴	ب) شرط های ناظر به دعوای کیفری.....
۱۵۴	ج) سرانجام استفاده از بایگانی کردن پرونده ی کیفری.....
۱۵۵	گفتار دوم: نظارت قضایی و رویکرد نظام کیفری ایران.....
۱۵۵	بند اول: نظارت قضایی: تعریف و گونه ها.....
۱۵۶	بند دوم: رویکرد نظام کیفری ایران به نظارت قضایی.....
۱۵۷	بند سوم: چگونگی صدور قرار نظارت قضایی.....
۱۵۷	الف) چالش آفرین نبودن آزادی بزهکاران.....
۱۵۷	ب) اصلاح پذیر بودن متهمان.....
۱۵۸	ج) تعهد متهمان.....
۱۵۸	بند چهارم: پیامدهای قرار نظارت قضایی.....
۱۵۹	مبحث سوم: پاسخ های کیفری - قضای قراردادى شدن در آیین دادرسی کیفری.....
۱۵۹	گفتار اول: تعلیق تعقیب دعوای کیفری.....
۱۵۹	بند اول: رویکرد سیاست جنایی ایران در زمینه ی تعلیق تعقیب دعوای کیفری.....
۱۶۰	الف) تعلیق تعقیب دعوای کیفری در نظام کیفری دیروز.....
۱۶۳	ب) تعلیق تعقیب دعوای کیفری در نظام کیفری امروز.....
۱۶۶	ج) دورنمای نظام کیفری ایران در زمینه ی تعلیق تعقیب دعوای کیفری.....
۱۶۹	گفتار دوم: ترک تعقیب دعوای کیفری.....
۱۶۹	بند اول: وضعیت کنونی نظام کیفری ایران در زمینه ترک تعقیب دعوای کیفری.....
۱۷۰	الف) حق الناس بودن جرم.....
۱۷۱	ب) درخواست شاکی - بزه دیده.....
۱۷۳	ج) ترک تعقیب دعوای کیفری در نظام کیفری ایران.....
۱۷۴	مبحث چهارم: پاسخ های ترمیمی - قضای قراردادى شدن در آیین دادرسی کیفری.....

گفتار اول: تجربه های میانجی گری رسمی در نظام کیفری ایران قبل از انقلاب اسلامی.....	۱۷۴
بند اول: هیأت های حل اختلاف محلی.....	۱۷۵
بند دوم: میانجی گری عشایری.....	۱۷۶
بند سوم: میانجی گری در دادگاه های سیار.....	۱۷۶
بند چهارم: میانجی گری روستایی (خانه های انصاف).....	۱۷۷
الف) منظور از تشکیل خانه های انصاف چه بود؟.....	۱۷۷
ب) صلاحیت خانه انصاف.....	۱۷۹
بند پنجم: میانجی گری شهری (شوراهای داوری).....	۱۸۰
گفتار دوم: میانجی گری رسمی و شیوه های دادرسی عدالت ترمیمی - قراردادی در نظام کیفری بعد از انقلاب.....	۱۸۱
بند اول: میانجی گری در دادگاه های سیار.....	۱۸۱
بند دوم: حکیمت قاضی تحکیم.....	۱۸۲
بند سوم: حکیمت شوراهای اسلامی.....	۱۸۴
گفتار سوم: جایگاه قراردادی شدن آیین دادرسی کیفری در نهادهای میانجی گری کنونی.....	۱۸۵
بند اول: پاسخ های قراردادی بستی برای تحقق نهادهای میانجی گری آیین دادرسی کیفری کنونی.....	۱۸۵
بند دوم: سازوکارهای میانجی گری تراکبی.....	۱۸۸
بند سوم: چگونگی به کارگیری میانجی گری کیفری.....	۱۸۹
الف) شرایط ناظر به کنشگران دعوای کیفری.....	۱۸۹
ب) شرایط ناظر به رفتارهای مجرمانه.....	۱۸۹
پ) شرایط ناظر به میانجی گری در جرایم قابل گذشت و غیر قابل گذشت.....	۱۸۹
ج) مسرانجام میانجی گری کیفری.....	۱۹۱
بحث پنجم: معامله اتهام.....	۱۹۱
گفتار اول: چستی معامله اتهام.....	۱۹۱
گفتار دوم: رویکرد نظام کیفری ایران در معامله اتهام.....	۱۹۲
فصل چهارم:.....	۱۹۲
مصادیق قراردادی شدن عدالت کیفری در قانون مجازات اسلامی و چالش های پیرامون آن.....	۱۹۴
بحث اول: قراردادی شدن عدالت کیفری در مجازات های اصلی.....	۱۹۵
گفتار اول: قصاص.....	۱۹۶
گفتار دوم: دیات.....	۱۹۸
گفتار سوم: حدود.....	۲۰۰
گفتار چهارم: تعزیرات.....	۲۰۱
بحث دوم: قراردادی شدن عدالت کیفری در مجازات های تکمیلی و تبعی.....	۲۰۷
گفتار اول: میانی مجازات های تکمیلی.....	۲۰۸

۲۰۹	گفتار دوم: تحولات در مصادیق مجازات های تکمیلی
۲۱۱	گفتار سوم: چالش های اعمال مجازات های تکمیلی
۲۱۱	بند اول: اعمال مجازات تکمیلی در حدود و قصاص
۲۱۲	بند دوم: فقدان پرونده شخصیت با توجه به اختیارات وسیع قاضی در اعمال مجازات تکمیلی
۲۱۴	بند سوم: اعمال مصادیق غیر کارشناسانه
۲۱۵	گفتار چهارم: قراردادی شدن عدالت کیفری در مجازات های تبعی
۲۱۶	مبحث سوم: قراردادی شدن عدالت کیفری در مجازات های اجتماعی یا مجازات جایگزین حبس
۲۱۷	گفتار اول: مجازات های جایگزین حبس
۲۱۷	بند اول: تنوع در مجازات ها و امکان تخفیف آن
۲۱۸	بند دوم: انعطاف در تعیین مجازات
۲۱۸	بند سوم: سادگی تشریفات و ضمانت اجرای مناسب
۲۲۰	مبحث چهارم: چالش های قراردادی شدن عدالت کیفری
۲۲۰	گفتار اول: چالش های فراروی و راه های برون رفت قراردادی شدن عدالت کیفری از منظر قانون
۲۲۰	بند اول: نقض اصل برابری شهروندان در امور کیفری
۲۲۱	بند دوم: مخدوش شدن اقتدار نظام عدالت کیفری
۲۲۲	بند سوم: نادیده انگاشتن حقوق بزه دیدگان
۲۲۳	بند چهارم: ملیقهای شدن عدالت کیفری
۲۲۳	بند پنجم: فراهم کردن بستری برای سوءاستفاده دست اندرکاران عدالت کیفری
۲۲۴	بند ششم: اشکال در عمل
۲۳۳	گفتار دوم: چالش های فراروی و راهکارهای برون رفت عدالت قراردادی در کیفرهای حدی از منظر فقه
۲۳۵	گفتار سوم: چالش های مختص کیفرهای حدی در باب قراردادی شدن مجازات
۲۳۷	گفتار چهارم: چالش های فراروی و راهکارهای برون رفت عدالت قراردادی در قصاص و دیات از منظر فقه
۲۴۸	نتیجه گیری
۲۵۲	پیشنهادهای
۲۵۴	منابع
۲۴۳	چکیده انگلیسی

پیشگفتار

عدالت کیفری همواره با رویکردی یک سویه در صدد پاسخ‌دهی به بزه‌کاری بوده است. بر پایه این رویکرد دست‌اندرکاران عدالت کیفری مطابق مقررات کیفری به تعقیب و مجازات بزه‌کاران مبادرت می‌ورزند، بی‌آن‌که به نقش آفرینان دعوای کیفری امکان مداخله در فرآیند تصمیم‌گیری را دهند. عدالت قراردادی اگرچه پیشینه‌ای کهن دارد اما در خصوص آن در قوانین بحث نشده است فلذا عدالت قراردادی که یکی از شیوه‌های جدید پاسخ‌دهی به جرایم در حقوق کیفری است که در نتیجه ناکارآمدی نظام عدالت کیفری سنتی و نامطلوب بودن پیامدهای کیفر و مجازات مجرم و بزه‌کار در جامعه، پدید آمده و روشی است که با دخالت دادن طرف‌های درگیر در یک فرآیند کیفری یعنی فرد بزه‌کار، بزه‌دیده و جامعه در مراحل مختلف رسیدگی به جرم، و ایجاد سازش و توافق میان آن‌ها، باعث جبران خسارت‌های بزه‌دیده، بهبود رابطه میان بزه‌کار و بزه‌دیده و اصلاح شخصیت بزه‌کار شده و در نتیجه به کاهش وقوع جرم در جامعه و حفظ نظم عمومی کمک‌شایانی می‌کند. در حقوق ایران هم می‌توان رد پای عدالت قراردادی را در قوانین و مقررات کیفری مشاهده نمود و این امر ما را با یک سؤال اساسی روبرو ساخت که آیا عدالت قراردادی را در مقام پاسخ‌دهی به کلیه جرایم می‌توان اعمال نمود؟ در این رساله در چهار فصل به بررسی قراردادی شدن عدالت کیفری ایران در قلمرو پاسخ به جرایم به شیوه‌ی نظری و توصیفی و تحلیلی پرداخته و ضمن پاسخ‌دهی به سؤال اصلی به بیان چالش‌های آن نیز خواهیم پرداخت.